

MANAGEMENT DOSSIER

- 17 Waar is een milieumanagementsysteem eigenlijk voor nodig?
- 18 Waarom zou je je milieumanagementsysteem laten certificeren?
- 19 Hoe gaan we het best van start met ISO 14001?
- 19 Wat hoort er allemaal bij de ISO 14000-serie?
- 20 Waar staat de onderneming – vanuit milieu-oogpunt – voor?
- 21 In kaart brengen van de milieu-effecten van activiteiten, producten en diensten
- 22 Voor invulling in de praktijk geeft ISO 14001 zeven sub-hoofdstukken
- 23 Meten is weten en biedt mogelijkheden tot verbeteren
- 23 Management-review biedt duidelijkheid
- 24 Laat weten dat u milieu hoog in het vaandel hebt staan
- 24 Valkuilen uit de praktijk
- 24 Hoe komt u erachter of u de goede adviseur inhuurt?

ISO 14001

augustus 2006

Milieumanagementsysteem helpt eind te maken aan verspilling en verontreiniging

Waar is een milieumanagementsysteem eigenlijk voor nodig?

Aandacht voor het milieu. Wat een onzin! We hebben een bedrijf op gang te houden. Er moet geld verdiend worden. Natuurlijk, we zullen geen vuil water lozen op het open water. En we zetten ook netjes het oud papier in een container neer zodat het opgehaald kan worden. Maar laten we alsjeblieft niet beginnen aan die geitenharsokken-toestanden. Nog even en de fabriek wordt stilgelegd omdat de zeldzame zestienkwadratskever bij ons op het terrein is ontdekt. Alsof we daar op zitten te wachten... Nee, aandacht voor het milieu is goed, maar je moet het niet overdrijven. Het moet ons geen extra geld gaan kosten. Waar is zo'n milieumanagementsysteem nou eigenlijk voor nodig?

Het zou niet best voor onze samenleving zijn als alle ondernemers er zo over zouden denken. Gelukkig neemt het aantal organisaties waar mensen aan de leiding staan met een mening zoals hierboven omschreven, razendsnel af. Sedert De Club van Rome in 1972 het Rapport publiceerde waarmee we alert werden gemaakt op de eindigheid van onze energievoorraden en de vervuiling (door onzorgvuldige omgang met afval) die er het gevolg van zou zijn als we zo doorgingen, is er heel wat gebeurd. We beseften dat de zorg voor het milieu een zaak was die een ieder aanbelangt. Het zijn alle regels, alle acties, alle conferenties enzovoort die hebben gezorgd voor een groeiend bewustzijn van het belang van de zorg voor het milieu.

Engeland's BS7750 eerste milieunorm

Die zorg voor het milieu resulteerde in 1992 in het ontstaan van de Engelse norm BS 7750

(BS staat voor British Standard). De Britten waren daarmee wereldwijd de eersten met zo'n norm. Die norm werd heel snel door bedrijven wereldwijd opgepikt. Het duurde nog een jaar of vier voor ISO in 1996 kwam met een andere wereldwijd geldende en erkende norm: de ISO 14001. De BS 7750 werd op dat moment ingetrokken.

Inmiddels verscheen in 2004 de tweede versie van de ISO 14001. De verschillen met de 'oude' norm waren niet echt groot. De nieuwe versie was beter afgestemd op de alom gebruikte kwaliteitsnorm ISO 9001:2000 (met name ten aanzien van directieverantwoordelijkheid, procesbeheersing en het continu verbeteren). Ook was de verantwoordelijkheid van de ondernemer om meer te doen dan voldoen aan de wettelijke eisen erin aangescherpt. Op dit moment zijn er daarom nog slechts twee geldende milieunormen: ISO 14001 en de EMAS (Eco Management and Audit Scheme).

Normen zijn nog geen systeem...

Maar normen zijn nog geen systeem. Wat is zo'n milieumanagementsysteem nou eigenlijk? Zo'n systeem is of wordt opgezet om ervoor te zorgen dat er op een gestructureerde wijze aandacht wordt besteed aan de milieu-aspecten in uw bedrijfsvoering. Tevens dient het ervoor te zorgen dat de genomen maatregelen (vervat in het systeem) beheerst worden en ook continu worden bekeken op mogelijke verbeteringen.

Voor de inrichting van zo'n systeem kunt u een van de eerder genoemde normen hantieren. Wij gaan in dit ManagementDossier uit van de meest gebruikte, de ISO 14001. Maar ook EMAS is een mogelijkheid.

ISO 14001 is een internationaal gehanteerde en geaccepteerde norm, wat betekent dat elke organisatie, waar ook ter wereld, waarvan het milieumanagementsysteem aan deze norm voldoet, aan dezelfde eisen heeft voldaan. Indien men dit wil, kan een op basis van ISO 14001 opgezet systeem ook worden gecertificeerd. De norm zelf kan worden verkregen via ISO (International Organization for Standardization) of — in Nederland — via NEN (Nederlands Normalisatie Instituut).

Wat levert dat milieugedoe nu eigenlijk op?

Goed, het milieu is belangrijk. Maar u moet als ondernemer al zoveel. En nou dit weer. Het kost allemaal geld! En wat levert het op?

Meer dan u denkt. Inmiddels is gebleken dat een deugdelijk milieumanagementsysteem een bedrijf zelfs fors geld op kan leveren. U wilt een voorbeeld? Kijk eens naar 3M. In ongeveer dertig jaar tijd heeft Pollution Prevention Pays (PPP) een besparing in milieuverontreiniging opgeleverd van 1,1 miljard kilo. Daardoor kon 3M een miljard dollar aan uitgaven voor afvalverwerking en energieverbruik besparen.

Voorbeelden van maatregelen met betrekking tot het milieu bij 3M:

- Scotch® Magic Tape heeft een lijm op waterbasis in plaats van met oplosmiddelen.
 - Post-it® Notes — de bekende gele memo's — bestaan uit gerecycled papier.
 - De astma-inhaler van 3M bevat geen chemische stoffen die de ozonlaag aantasten.
- En dat alles zijn maatregelen die beter zijn voor het milieu, maar ook voor 3M!

Even wat voordeeltjes op een rij gezet

U wilt graag wat voordeeltjes die de aandacht voor het milieu u biedt op een rijtje? Daar gaan we:

- Het inspireert tot innovatie (van product, productieprocessen, machines enzovoort).
- Het leidt in veel gevallen tot een hogere productkwaliteit door de keuze van andere materialen.
- Het levert vaak kostenbesparingen op (minder materiaal, minder transport enzovoort).
- Het zorgt voor een beter imago in de markt (met gevolgen bij klanten en andere stakeholders).
- Het kan een concurrentievoordeel opleveren.
- Het draagt bij aan een betere relatie met de overheid (sneller en makkelijker een vergunning).
- Het kan helpen bij de optimalisatie van uw bedrijf en de processen (in ISO 14001 wordt bijvoorbeeld ook aandacht gevraagd voor continue verbetering van producten).

ISO 14001 is een norm op grond waarvan u kunt certificeren

Waarom zou je je milieumanagementsysteem laten certificeren?

De ISO 14001 kunt u in een aantal situaties toepassen. Vanzelfsprekend is het een handig referentiekader wanneer u besluit een milieumanagementsysteem voor uw organisatie te creëren, maar het is ook een manier om zeker te weten dat aan uw milieubeleid adequaat invulling is gegeven. Naar derden toe — denk aan de vergunningverstrekkende overheden... — is het mogelijk aan te tonen dat u een milieumanagementsysteem hebt dat aan de eisen voldoet. En u kunt het laten certificeren. Certificeren? Ja. En wat dat laatste betreft zetten we hier nog wat informatie voor u bij elkaar, inclusief wat voor- en nadelen.

Volgens ISO worden onder certificatie die activiteiten verstaan die van belang zijn om vast te stellen (te toetsen) of iemand of iets bij voortduring voldoet aan vooraf vastgestelde eisen (de zgn. certificatiegrondslag). Deze eisen zijn vastgelegd in een norm. En in het geval van een milieumanagementsysteem hebben we het dan over de norm ISO 14001.

De toetsing dient te gebeuren door een onpartijdige derde die beoordeelt of een onderneming bij voortduring voldoet aan deze eisen. Zo'n onpartijdige derde is een certificatie-instelling. Om te voorkomen dat iedereen zich certificatie-instelling noemt, kan een certificatie-instelling zich laten accrediteren. Dit betekent dat zij op haar beurt wordt doorgelicht

en wordt getoetst op basis van een aantal eisen. De belangrijkste daarvan zijn:

- onpartijdigheid;
- deskundigheid;
- naspeurbare rechtszekerheid; en
- acceptabel voor belanghebbenden.

Op deze wijze wordt het mogelijk een objectieve vaststelling te verkrijgen of uw milieumanagementsysteem inderdaad aan de eisen voldoet.

Voor- en nadelen van certificatie

U kunt zich nu afvragen of dat alle moeite en alle kosten waard is. Had u niet zelf een audit kunnen uitvoeren? Oké, minder objectief, maar natuurlijk wel mogelijk. Moet je daarvoor nou echt certificeren? Laten we even naar de voor- en nadelen van certificatie van een milieumanagementsysteem kijken.

De belangrijkste nadelen zijn:

- Het kost tijd;
- Het kost geld;
- Certificatie eist dat alle onderdelen van de norm zijn verwerkt.

Daarbij kunnen we nog aantekenen dat certificatie niet eenmalig is, maar een regelmatig terugkerend iets. Dus ook een regelmatig terugkerende kostenpost.

De belangrijkste voordelen daar tegenover zijn:

- Uitstraling;
- Objectiviteit wekt vertrouwen;
- Een derde kijkt anders en ziet meer, wat de kwaliteit van het systeem ten goede komt;
- Stok achter de deur om systeem te onderhouden;
- Maakt het hebben en functioneren van een milieumanagementsysteem aantoonbaar.

Weinig boeken beschikbaar over ISO 14001

Er zijn in Nederland eigenlijk maar weinig boeken over ISO 14001 uitgegeven. In het buitenland is het daar iets beter mee gesteld. Maar alle boeken zijn zo'n beetje hetzelfde: Hoe implementeer je ISO 14001. Hieronder volgt één van deze uitgaven.

ISO 14001, de nieuwe milieunorm

Auteur: Peter H. de Dreu

Uitgever: Beaumont Quality Publications, Alphen aan den Rijn

ISBN: 90-805981-6-X

Prijs: € 9,50

Dit uit 2004 stammende boekje — in totaal 64 pagina's — is echter een ongekennde bron van informatie voor iedereen die met ISO 14001 aan de slag wil of die nog eens de ins en outs van de norm aan zich wil laten voorbijtrekken. Aan de hand van de norm uit 2004 worden alle stappen doorlopen: welke algemene eisen u dient te stellen aan een milieumanagementsysteem, het opzetten van een milieubeleid, de planning voor een effectief milieusysteem, de implementatie en uitvoering ervan, enzovoort. Zelfs het communiceren van uw prestatie met de buitenwereld komt erin aan bod. Echter niet in de boekhandel verkrijgbaar, wel via de website (www.beaumont.nu) verkrijgbaar.